

ULUSLARARASI İLİŞKİLERİN
USTALARI
SİYASETE YÖN VERENLERİN GÖZÜNDEN
DÜNYA MESELELERİ

DERLEYEN
GIDEON ROSE

ÇEVİREN
YAVUZ KESTANE

GIDEON ROSE

Yale ve Harvard Üniversitelerinde eğitim gördü. *The National Interest* (1985) ve *The Public Interest* dergilerinde editör yardımcılığı yaptı. 1994-1995 yılları arasında ABD Ulusal Güvenlik Konseyi'nin (NSC) Yakındoğu ve Güney Asya İlişkileri bölümünün müdür yardımcısı olarak görev yaptı. 1996'da Princeton Üniversitesi Siyaset Bölümü'ne öğretim üyesi olarak girdi. Ardından Columbia Üniversitesi Uluslararası ve Halkla İlişkiler Okulu'nda çalıştı. 2000-2010 yılları arasında *Foreign Affairs*'ın sorumlu yazı işleri müdürlüğünü, 2010'dan 2021'e kadar aynı derginin editörlüğünü yaptı. 2021'de Council of Foreign Relations adlı düşünce kuruluşuna katıldı.

Başlıca eserleri: *A New U.S. Policy Toward India and Pakistan* (1997), *America and the World: Debating the New Shape of International Politics* (James F. Hoge ile birlikte [ed.], 2003), *How Wars End: Why We Always Fight the Last Battle* (2010).

YAVUZ KESTANE

Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası ilişkiler bölümünden mezun oldu. Gönüllü olarak çeşitli kurumlarda çevirmenlik faaliyetlerinde bulundu. Yazarlık da yapmaktadır. Dilbilim, çeviribilim, sosyoloji ve felsefe ile ilgilenmektedir.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	13
GIDEON ROSE	
I	
TARİHİN GELECEĞİ	16
FRANCIS FUKUYAMA	
1. Demokratik Dalga	17
2. Ehven-i Şer	21
3. Demokrasinin Geleceği	24
4. Kayıp Sol	27
5. Geleceğin İdeolojisi	28
2	
LIBERAL DÜNYA DÜZENİNİN GELECEĞİ	31
G. JOHN IKENBERRY	
1. Liberal Üstünlük	33
2. Cemiyete Katılmak	37
3. Başka Düzen Yok	39
4. Güvencenin Gerekçesi	42
5. Yenilenme Zamanı	44
3	
AMERİKAN GÜCÜNÜN GELECEĞİ	46
JOSEPH S. NYE, JR.	
1. Hegemonik Gerileme?	48
2. Yükselen Çin	49

3. İçten Çürüme	51
4. Siyaset ve Kurumlar	56
5. Gerileme Tartışması	59
6. Yeni Bir Anlatı	62

4

HEGEMONYA VE SONRASI	64
ROBERT O. KEOHANE	

1. Kurumlar da Gerekli	65
2. Bilinenler ve Bilinmeyenler	69

5

AMERİKA DÜZELTİLEBİLİR Mİ?	72
FAREED ZAKARIA	

1. Şimdiki Eğilim	74
2. Sihirli Para	76
3. Reform ve Yatırım	78
4. Siyasi Demografi	82
5. Japon Modeline Dönüş	84

6

İLERİYE DOĞRU	86
STEPHEN G. BROOKS, G. JOHN IKENBERRY VE WILLIAM C. WOHLFORTH	

1. Uygun Bir Strateji	88
2. Dengesizlik	90
3. Ayartılara Kapılmamak	93
4. Barışı Gözetmek	95
5. Askerî Hâkimiyet, Ekonomik Üstünlük	98
6. İşbirliği Geliştirmek	100
7. Bildiğimiz Şeytan	101

7		
	GERİ ÇEKİLME	103
	BARRY R. POSEN	
	1. <i>Etki ve Tepki</i>	105
	2. <i>Kimlikle Çatışmak</i>	107
	3. <i>Faydasız Dostlar</i>	109
	4. <i>Ustalıkla Bir Strateji</i>	111
	5. <i>Pratikte Ölçülülük</i>	115
	6. <i>İşi Oluruna Brakmak</i>	117
8		
	İRAN NEDEN BOMBA ÜRETMELİ?	119
	KENNETH N. WALTZ	
	1. <i>Güç Dengelenmek İster</i>	119
	2. <i>Yersiz Korkular</i>	122
	3. <i>İçiniz Rahat Olsun</i>	124
9		
	İRAN İLE UZLAŞMAK	126
	ROBERT JERVIS	
	1. <i>Zorlayıcı Diplomasi Neden Zordur?</i>	127
	2. <i>Bu İş Neden Daha da Zorlaşıyor?</i>	129
	3. <i>Tehditler Nasıl İnandırıcı Kılınabilir?</i>	131
	4. <i>İnandırıcı Vaatlerde Bulunmak Neden Zordur?</i>	134
	5. <i>Masaya Oturmak</i>	137
10		
	NÜKLEER CAYDIRICILIĞIN KAYIP MANTIĞI	140
	RICHARD K. BETTS	
	1. <i>Gereksiz Sertlik</i>	142
	2. <i>Unutulmuş Dersler</i>	145
	3. <i>Karışık İşaretler</i>	151

I I

KÜBA FÜZE KRİZİ 50 YAŞINDA	157
GRAHAM ALLISON	
1. Kennedy Olsa Ne Yaptı?	158
2. Havuç Sopaıyla İyi Gider	160
3. Kurallar	163
4. Harekete Geçmek	164

I 2

İNSANI YARDIM ÜZERİNE	166
MICHAEL WALZER	
1. Zorunlu Hayırseverlik	167
2. İdeal Bağış	171
3. İnsani Yardım Siyaseti	173
4. Sorumluluk Yükleme	175
5. Destek ve İyileştirme	178

I 3

TANRI VE SEZAR: AMERİKA'DA DİN VE SİYASET	181
DAVID E. CAMPBELL VE ROBERT D. PUTNAM	
1. Başlangıç	183
2. Tanrı'nın Bahsettiği Hak	186
3. Dinden Çıkmak	188
4. Tanrı Aşkına	191

DİZİN	193
-------	-----

GİRİŞ

GIDEON ROSE

Bazen büyük isimler sadece büyük isimler olarak itibarlarını hak ederler. Bu çalışmada, uluslararası ilişkilerin önde gelen isimlerinin, akademisyenler ve karar vericiler arasındaki uçurumun nasıl kapatılabileceğini gösteren en son makalelerinden bazılarını bir araya getirmeye karar verdik.

Birçok uygulayıcının ve genel okurun sosyal bilimlerdeki çağdaş akademik çalışmalara çok az ilgi gösterdiğini ve çoğu sosyal bilimcinin de bu tür tutumlarla ilgilenmediğini ve bunları üreticilerden ziyade tüketicilerin yetersizliklerine bağladığını söylemek muhtemelen doğru olacaktır. Buna rağmen, burada, yani *Foreign Affairs*'de, karar vericiler, akademisyenler ve benzer şekilde genel okurlar açısından bir tartışma ortamı yürütmekten sorumlu olan bizler, entelektüel titizliğin, pratik anlamlılığın ve anlaşılır sunumun birbirini dışlamadığına kuvvetle inandığımız gibi, doğru bir şekilde uygulandıklarında bunların birbirlerini güçlendirdiklerine de inanıyoruz.

Değerli bir teorinin, özellikle de siyaset bilimi ve uluslararası ilişkilerdeki teorilerin, insan hayatı ve faaliyeti bakımından bazı pratik içerimleri olacaktır ve bu pratik içerimleri ortaya çıkarıp açık ve belirgin hâle getirmek, standart bilimsel faaliyetin bariz bir unsuru olmalıdır. En can alıcı soruyu yanıtlamanın tek ciddi yolu budur: Bu çalışmayı neden önemsemeliyim?

Benzer şekilde, argümanları şeffaf ve anlaşılır bir şekilde sunmak onların iş görmesini sağlamanın en iyi yolu olmanın yanı sıra onları denemek ve geliştirmek için de faydalıdır. Soyutlama, jargon ve anlaşılmazlık –ne yazık ki günümüzün ana

akım akademik söyleminin alametifarikası olarak çok yaygındır– düşüncenin ve hakikatin düşmanlarıdır. George Orwell’in de belirttiği gibi, “İngilizceni basitleştirirsen, tutuculuğun en saçma yönlerinden kurtulursun. Gerekli lehçelerden hiçbirini konuşamazsın ve aptalca bir söz söylediğinde sonunda bunun aptalca olduğunu kendin bile anlarsın.”

Bu nedenle, önde gelen bilim insanlarının makalelerini anlaşılır ve geniş bir kitleye hitap edecek, sade bir dille sunarak onların akademik uzmanlıklarından yararlanmak ve bunları pratik siyasi meselelere uygulamak konusunda onları teşvik etmek, misyonumuzun önemli bir parçasıdır. Bu amaç doğrultusunda bu eser, önde gelen akademisyenlerin ve düşünürlerin, tarihin gidişatı ve Amerikan hegemonyasının geleceğinden, İran’ın nükleer programı gibi acil politika sorunlarının ele alınmasına ve insani yardım ile dinin Amerikan siyasetindeki rolüne kadar her şeyi kapsayan, geniş bir yelpazedeki çalışmalarını içermektedir.

Kitap, Francis Fukuyama’nın tarihsel teleoloji üzerine en ünlü eserini yeniden ele alması sonucunda “Tarihin Geleceği” üzerine düşüncelerini sunmasıyla başlıyor. Ardından “Liberal Dünya Düzeninin Geleceği”ni tartışan John Ikenberry’i Joseph Nye’nin “Amerikan Gücünün Geleceği” hakkındaki soruşturması ile Robert Keohane’nin “Egemenlik ve Sonrası”na dair analizi takip ediyor. Fareed Zakaria, “Amerika Düzeltilebilir mi?” sorusunu ele alarak bu bölümü kapatıyor.

ABD’nin büyük stratejisinin geleceği, bir yanda Stephen Brooks, John Ikenberry ve William Wohlforth (“İleriye Doğru”) ile diğer tarafta Barry Posen (“Geri Çekilme”) arasında uzun süredir devam eden bir tartışmanın etrafında ele alınıyor. Graham Allison “Küba Füze Krizi 50 Yaşında”nın içyüzünü incelerken Kenneth Waltz, Robert Jervis ve Richard Betts, sırasıyla “İran Neden Bomba Üretmeli”, “İran ile Uzlaşmak” ve “Nükleer Caydırıcılığın Kayıp Mantığı” makalelerinde İran politikasını ele alıyorlar. Kitap, Michael Walzer’ın “İnsani Yardım Üzerine” etraflı düşünceleri ve David Campbell

ve Robert Putnam'ın "Tanrı ve Sezar: Amerika'da Din ve Siyaset" hakkındaki incelemesiyle sona eriyor.

Akademisyenlerin resmi duruşları bağlamında bu tür yazılara itibar edilip edilmemesi hakkındaki tartışmaları başkalarına bırakıyoruz. Tek söyleyeceğimiz, bu yazıları sayfalarımızda bulundurmaktan gurur duyduğumuz ve gelecekte bunlardan daha fazlasını üretmeye çalışmaya devam edeceğimizdir.

I TARİHİN GELECEĞİ

LIBERAL DEMOKRASİ ORTA SINIFIN ÇÖKÜŞÜNDEN SAĞ
ÇIKABİLİR Mİ?

FRANCIS FUKUYAMA¹

Dünya üzerinde son zamanlarda garip vakalar görülüyor. 2008’de başlayan küresel mali kriz ve devam eden avro krizi, son 30 yıllık süreçte reforme edilmiş kapitalizm modelinin neticeleridir. Wall Street’in açıkladığı yardım paketlerine yönelik geniş çaplı tepkiye rağmen, sol Amerikan popülizminde buna karşılık büyük bir yükseliş yaşanmadı. Wall Street’i Ele Geçir hareketinin yükselişe geçeceği düşünülebilir fakat bugüne kadarki en dinamik popülist hareket, asıl hedefi sıradan insanları mali spekülâtorlerden korumaya çalışan düzenleyici devlet modeli olan sağcı Çay Partisi olmuştur. Benzer bir durum, solun kan kaybettiği ve sağcı popülist partilerin revaçta olduğu Avrupa için de söz konusudur.

Soldaki bu hareketsizliğin bazı nedenleri vardır; bunların arasındaki en önemli neden fikirsel anlamda başarısız olunmasıdır. Önceki nesil için, ekonomik konularda ideolojik üstünlük özgürlükçü bir sağa aitti. Sol, modası geçmiş sosyal demokrasinin uygulanamaz bir biçimine sığınmaktan başka bir gündemi makul bir şekilde temellendirememiştir. Makul

¹ Francis Fukuyama, Stanford Üniversitesi Demokrasi, Kalkınma ve Hukukun Üstünlüğü Merkezi’nin kıdemli üyesidir ve en son *Liberalism and Its Discontents* (Farrar, Straus and Giroux. 2022) adlı kitabı yazmıştır.

bir ilerici karşı-anlatının olmaması sağlıklı bir durumdur çünkü rekabet, ekonomik faaliyetler için olduğu kadar entelektüel tartışmalar için de faydalıdır. Küreselleşmiş kapitalizmin mevcut biçimi liberal demokrasinin dayandığı orta sınıfı aşındırdığından, ciddi bir entelektüel tartışmaya acilen ihtiyaç vardır.

1. Demokratik Dalga

Bir zamanlar Karl Marx'ın savunduğunun aksine, toplumsal güçler ve koşullar ideolojileri basitçe “belirlemez” ama fikirler de çok sayıda insanın kaygılarına hitap etmedikçe güç kazanmaz. Liberal demokrasi, belirli sosyoekonomik yapılar tarafından kısmen kolaylaştırıldığı ve bunlara yanıt verebildiği için dünyanın büyük bir kısmında geçerli olan ideolojidir. Bu yapılarıdaki değişikliklerin ideolojik sonuçları olabileceği gibi, ideolojik değişikliklerin de sosyoekonomik sonuçları olabilir.

Çin'deki Konfüçyüsçülük dışında son üç asırdır insan toplumlarını şekillendiren güçlü fikirlerin neredeyse tamamı dinsel nitelikliydi. Dünya genelinde kalıcı bir etkiye sahip ilk büyük seküler ideoloji, 17. yüzyılda Avrupa'nın belirli bölgelerinde ilk etapta ticari, ardından endüstriyel bir orta sınıfın yükselişiyle ilişkili bir öğreti olan liberalizmdi. (“Orta sınıf” derken, gelir bakımından toplumun ne en üstünde ne de en altında yer alan, en az orta öğrenim görmüş, taşınmaz malları, dayanıklı malları ya da kendi işletmeleri olan kişileri kastediyorum.)

Locke, Montesquieu ve Mill gibi klasik düşünürlerin ifade ettiği gibi liberalizm, devlet otoritesinin meşruiyetinin devletin vatandaşlarının bireysel haklarını koruma yeteneğinden kaynaklandığını ve devlet iktidarının da hukukla sınırlandırılması gerektiğini savunur. Gözetilmesi gereken temel haklardan biri de özel mülkiyet hakkıdır; İngiltere’de meydana gelen 1688-89 Şanlı Devrimi, modern liberalizmin gelişimi için önemli